

coalitia 2005

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

Monitorizarea alegerilor parlamentare din Republica Moldova Raport preliminar, Chișinău, 7 martie 2005

Inițiativa este realizată de Coaliția 2005, o uniune benevolă a circa 200 de organizații neguvernamentale, care, pentru prima dată în Republica Moldova, și-au unit eforturile pentru a contribui la desfășurarea unor alegeri parlamentare libere și corecte.

Rezumat și concluzii

În linii generale, alegerile parlamentare din 6 martie 2005 s-au desfășurat cu respectarea parțială a standardelor și principiilor OSCE în domeniul alegerilor, consfințite prin Documentul de la Copenhaga adoptat în 1990 și a angajamentelor și obligațiilor pe care și le-a asumat Republica Moldova în calitate sa de stat membru al Consiliului Europei.

Cadrul legislativ nu a fost revizuit în conformitate cu recomandările comune ale Consiliului Europei și ale OSCE aprobate de Comisia de la Veneția. Pragul electoral nu a fost coborât. Începutul perioadei electorale a fost stabilit și anunțat de Parlamentul Republicii Moldova cu încălcarea procedurii cu privire adoptarea și publicarea hotărârilor Parlamentului. Campania electorală s-a desfășurat în condiții inegale pentru concurenții electorali datorită implicării nejustificate a poliției în campanie, dificultăților în ceea ce privește accesul opoziției la mijloacele mass-media, lipsa unei atmosfere libere și dinamice a campaniei electorale, utilizarea abuzivă a resurselor publice în scop electoral, aplicarea unui tratament discriminator concurenților electorali de către reprezentanții administrației publice locale etc.

În ziua alegerilor au fost înregistrate nereguli care denotă organizarea defectuoasă a scrutinului: amenajarea improprie a secțiilor de votare, supraaglomerarea secțiilor de votare, liste electorale eronate și incomplete, desfășurarea agitației electorale în secțiile de votare sau în preajma acestora, aplicarea neuniformă a instrucțiunilor cu privire la efectuarea votării etc.

Campania electorală pentru alegerile parlamentare din 6 martie 2005 s-a desfășurat cu încălcarea standardelor privind alegerile autentice, libere și corecte. Votul exprimat de alegători în ziua alegerilor a fost exprimat în general în mod liber, însă acest vot nu a fost bazat pe o informare amplă și deplină a alegătorilor cu privire la procesul electoral.

Procesul electoral urmează a fi îmbunătățit în special în ceea ce privește legislația electorală, întocmirea și actualizarea periodică a listelor electorale, reflectarea în mass-media a campaniei electorale și organizarea dezbaterilor publice, asigurarea unei atmosfere libere și dinamice a campaniei, participarea reprezentanților minorităților și a femeilor în viața publică.

Observarea pe termen scurt

Procesul de vot din 6 martie s-a desfășurat în mare parte într-o atmosferă liberă, alegătorii nefiind împiedicați să-și exercite în mod liber și secret dreptul de vot. Totuși, au fost înregistrate multiple nereguli la nivel național.

Au fost înregistrate cazuri de amenajare defectuoasă a secțiilor de votare. Observatorii au constatat că un număr important de secții de votare au fost amplasate în spații reduse, fapt ce a provocat aglomerații și învâlmășeală.

Au fost înregistrate cazuri de prezență a colaboratorilor de poliție la intrarea și în interiorul secțiilor de votare.

Contrar legii, reprezentanți ai administrației publice locale, în special primari din localitățile rurale, s-au aflat pe parcursul desfășurării scrutinului în incinta secțiilor de votare, fiind înregistrate și câteva cazuri de desfășurare a agitației electorale de către aceștia. În general, în ceea ce privește agitația electorală au fost observate materiale electorale în imediata apropiere și în incinta secțiilor de votare. De asemenea, observatori din partea diferitor concurenți electorali purtau simboluri electorale sau asociate acestora. În plus, în unele cazuri ei au desfășurat și agitație electorală.

Listele electorale de bază au fost în mare incomplete, conținând frecvent și date eronate. Numărul alegătorilor introduși în listele suplimentare s-a ridicat în anumite cazuri la câteva sute, depășind cu 20 la sută numărul alegătorilor înscriși în listele de bază. Au fost constatate cazuri de prezență în listele electorale de bază a unor persoane inexistente, sau cel puțin necunoscute de către cei care locuiesc la adresele menționate în liste. Au avut loc mai multe cazuri de omisiune a menționării în lista electorală de bază a faptului că au fost eliberate certificate pentru drept de vot.

Au avut loc cazuri frecvente de neaplicare a ștampilei “Votat” în actele de identitate, precum și de aplicare a ștampilei respective fără a se indica data. Uneori ștampila a fost aplicată la discreția alegătorilor sau a președinților birourilor electorale. În mai multe cazuri, a fost permisă votarea în baza pașapoartelor pentru străinătate, fără mențiunea “stabilit cu domiciliul în străinătate”.

Unele secții de votare au fost deschise mai devreme de ora șapte, în lipsa observatorilor. În câteva secții de votare, observatorii au constatat că urnele de vot nu erau sigilate. De asemenea, în câteva cazuri, ștampilele “Votat” nu se găseau în cabinetele de vot, iar într-un caz, ștampila a fost adusă de o persoană ce nu era membru al biroului electoral cu o oră și jumătate mai târziu de deschiderea secției de votare. În raioanele de nord, votul cu urna mobilă a căpătat proporții de masă. În cel puțin două cazuri, urna mobilă nu a fost însoțită de observatori.

Numărul secțiilor de votare deschise pentru cetățenii din regiunea transnistreană a fost insuficient, fapt probat de aglomerarea secțiilor de votare de la Rezina și Varnița. La Varnița au fost constatate nereguli serioase în ceea ce privește desfășurarea votării, printre care: membrii biroului electoral nu purtau ecusoane, identificarea lor fiind astfel dificilă, în secția de votare se aflau persoane presupuse a fi colaboratori ai poliției, precum și un judecător care a fost invitat pentru a soluționa pe loc plîngerile alegătorilor.

Observarea pe termen lung și mass-media

În perioada **17 noiembrie 2004–6 martie 2005** procesului electoral a prezentat atît factori pozitivi, cît și negativi.

Printre principalii factori pozitivi menționăm: invitarea de către autoritățile Republicii Moldova a misiunii de observare OSCE/BIDD0 și a altor organizații internaționale să observe alegerile din 6 martie 2005; crearea condițiilor de votare pentru persoanele care dețin acte de identitate de tip vechi (pașapoarte sovietice) și cu termen de valabilitate expirat; aplicarea ștampilei “Votat” în actele de identitate în vederea prevenirii fenomenului “votului multiplu”; modificarea Instrucțiunii CEC din 28 ianuarie în sensul ameliorării condițiilor de participare la alegeri a studenților; asigurarea unor condiții minime de participare la alegeri a cetățenilor moldoveni domiciliați în localitățile din stînga Nistrului și reconsiderarea procedurii de numărare a buletinelor de vot, extinderea în ultimele zece zile a timpului de antenă dedicat dezbaterilor electorale.

Printre principalii factori negativi au fost remarcați: implicarea nejustificată a structurilor de forță în campania electorală; intimidarea alegătorilor și a agenților economici; tratamentul diferențiat al concurenților electorali; utilizarea resurselor publice în scop electoral; întocmirea tardivă și deficientă a listelor electorale; neafișarea acestora cu cel puțin 10 zile înainte de data alegerilor;

lipsa unui mecanism clar și eficient în ceea ce privește soluționarea disputelor electorale, în urma contestării deciziilor CEC; gradul redus de transparență a procesului electoral; distribuirea mijloacelor bănești și a ajutoarelor umanitare în scop electoral; afișarea arbitrară a materialelor electorale publicitare; lipsa sau insuficiența locurilor speciale de afișaj electoral; urmărirea administrativă a susținătorilor concurenților electorali pentru afișarea arbitrară a materialelor electorale în lipsa locurilor speciale de afișaj electoral; nedeclararea în presă de circulație republicană a mijloacelor financiare și materiale ale concurenților electorali; implicarea unor reprezentanți ai clerului în campania electorală și intimidarea observatorilor.

Cît privește asigurarea dreptului de vot, în pofida recomandărilor formulate, studenții și cetățenii moldoveni domiciliați în partea stîngă a Nistrului au fost informați insuficient în ceea ce privește modalitățile de participare a lor la alegeri, nu a fost stabilită o obligație clară privind asigurarea transportului alegătorilor din regiunea transnistreană la secțiile de votare din localitățile subordonate Chișinăului și nu au fost identificate modalități de deschidere a unor secții de votare suplimentare peste hotare, cel puțin în statele în care cetățenii moldoveni sînt prezenți în număr mare.

De asemenea, a fost remarcat caracterul restrictiv al concepției și regulamentului de reflectare a campaniei electorale de către instituțiile mass-media și crearea unui vid informațional în reflectarea procesului electoral, că organizarea dezbaterilor electorale nu a demarat o dată cu începutul campaniei electorale și că extinderea timpului destinat acestor dezbateri s-a acceptat abia la sfîrșitul acestei campanii, fapt care a prejudiciat informarea operativă, deplină și obiectivă a alegătorilor la principalele etape ale procesului electoral din Republica Moldova.

Reflectarea campaniei electorale de către posturile radio și tv din RM a fost marcată de partizanat în favoarea partidului de guvernămînt.

Posturile publice cu acoperire națională – “Moldova 1” și “Radio Moldova”, precum și postul public regional “Teleradio-Găgăuzia” au promovat, prin politica lor editorială, interesele electorale ale PCRM, difuzînd preponderent știri cu conținut pozitiv și evitînd notele critice la adresa guvernării. În schimb opoziția, a fost defavorizată în mod tendențios prin emisiunile de știri cu conținut negativ și chiar defăimător în multe cazuri. O situație similară se atestă la majoritatea posturilor tv private, inclusiv cele cu acoperire națională – “NIT” și “Pervii kanal”.

De menționat că “Radio Moldova” a reflectat campania electorală de o manieră mai echilibrată în comparație cu postul de televiziune “Moldova 1”.

Știrile defavorabile concurenților electorali difuzate de posturile publice municipale “Antena C” și “Euro TV”, precum și de postul privat “Vocea Basarabiei” (care și-a reluat emisiunile în ultimele trei săptămîni ale campaniei electorale) au vizat de cele mai multe ori partidul de guvernămînt. De remarcat că nici unul din aceste posturi nu acoperă întregul teritoriu al RM.

Posturile radio și tv care au favorizat partidul de guvernămînt au discriminat partidele de opoziție și ca surse de informație cu caracter electoral, acordînd preferință Președintelui, miniștrilor și altor oficialități guvernamentale.

Presa de stat s-a manifestat ca agent electoral al partidului de guvernămînt, ignorînd sau prezentînd doar în context negativ principalele partide și blocuri electorale de opoziție.

În majoritatea cazurilor, presa privată a dat preferință partidelor de opoziție sau nu și-a manifestat simpatia pentru nici unul dintre concurenți.

În perioada apropiată zilei alegerilor, s-a înregistrat o radicalizare bruscă a discursului electoral cu utilizarea unui limbaj incisiv, violent, a unor procedee mediatice agresive, rudimentare, sfidîndu-se astfel limitele bunului simț (de ex. filmul “Opriți extremismul” difuzat de “Moldova 1”, ș.a.).